

Культура і Побут

№ 35

Субота, 1-го вересня 1928 р.

№ 35

Чорна рать

(Українська католицька преса)

Ті товариши, що були на Кельнській виставці, розповідають яке міцне враження спровалює павільон католицької преси. Силуету газет і журналів, усім мовами світу, презентовано в цьому павільоні, збудованому в стилі готичного собору. Людина, що приїхала з ралинської країни, просто жажається цього «Інтернаціоналу темряви»—шарочного доказу того, як чупко тримають пануючі верстви в своїх тенетах «душі» народів мас. За останні 5 років, років стабілізації капіталізму й посилення реакційних течій в капіталістичному суспільстві, католицька преса має значні досягнення. Вона збільшилася кількісно: у одній тільки протестанській Німеччині нараховується 880 католицьких часописів. В малецький Швадцарії—150 католіків і журналів. Католицький журнал „Stadt Gotts“ друкується в 350.000 примірників. Часопис для молоді „Die Wahl“ в 90.000 примірників. Часопис і т. д. Іде процес міжнародної консолідації католицької преси. Утворено такі міжнародні об'єднання, як „Katholische Internationale Pressagentur“ у Фрайбургу (для німецької кат. преси), „Offizio Romano Informazioni Religio-Sociali“ у Римі (для італійської), N. C. W. S. News Service (для англійської).

Незалежно від мови, усі ці організації діють з благословення папи й використовують розвинену агентурну мережу католицького духівництва.

Історичні умови привели до поширення католицтва («уніяцького») в Західній Україні, на Волині й Поділлі—там, де найдовше й найдужче була влада польських феодолів. Післяреволюційні умови галицького життя, реакційні настрої галицької дрібно-буржуазної інтелігенції, безпосередні вплив польського католіцизму, теж сприяли розвиткові католицької преси українською мовою.

На початку 1928 р. греко-католицька укр. преса в одній Галичині мала 14 періодичних органів (2 газети «Новая Зоря», «Правда», 4 журнали-місячники—«Місіонер», «Нива», «Поступ», «Наш приятель», 8 Квартальників й лінійперіодичних збірників—«Богословія», «Записки Чина на Св. Василія Великого», «Наші Вісти», «Вісник Марійських товариств», «Добра Книжка», три «Біархіальних вісники»).

Крім того, видається 6 католицьких органів у Закарпатській Україні, 3—в Злучених державах Америки, 5—в Канаді.

Розглянемо деякі найважливіші католицькі видання.

«Богословія»—науковий трохмісячник Богословського Наукового Т-ва. Це вузько-фаховий журнал. Вміщає такі статі, як «Про літургію Св. Івана Золотоустого», «Згладна чи безгладна правда в Св. Письмі» тощо. Призначений для керівничих кадрів уніяцького духовництва. Має докладно поставленій відділ бібліографії (майже виключно богословської літератури).

«Записки чина Св. Василія Великого»—збірник, що, поруч з богословськими статтями, вміщує іноді розвідки з історії церкви, релігійного мистецтва тощо.

«Нива»—«часопис, присвячений церковним і суспільним справам». Журнал розраховано на низове духовництво—нижчий командний склад католицької брахії. До кожного числа—додатки—проповіді. Редактор журналу Гавриїл Костельник—філософ, догматик, політик, поет, і літературний критик, що заповнив свою творчістю майже половину журналу. За

останніх часів веде боротьбу з «Новою Зорою», разом з нею відбиваючи прагнення 2-х «фракцій» сучасного уніяцького католицизму. «Нива» належить до геленістичного (візантійського) напрямку, що одстоєвє своєрідні церковні обряди та побутові особливості греко-католицтва. «Нова Зоря»—репрезентує латинський (романський) напрямок, що пропонує усунути всіляку різницю між греко-католицтвом та римською католицтвом, завести щелібат для священиків тощо.

Дискусія виявляє в одного боку—асиміляційні полонізаторські тенденції міської дрібно-буржуазної укр. інтелігенції та боротьбу з цими тенденціями сільського духівництва.

«Місіонер»—або точніше «Місіонер преса», серця Ісусового. Орган апостольства молитви. Редактор Маріян Марисюк ЧОВЕВ. Це журнал—для мірян. Масовий журнал: має понад 20 тис. примірників. Установка на церковний актив, цуркульство та святощ «обого поля». Найхарактерніший з усіх католицьких органів, що відбиває ділкі забобони галицького селянства й шаманські методи його духовних отців. Характерний, пряміром, відділ «Просять о молитві». Редакція пояснює, що в цьому відділі «просить всіх членів апостольства молитви» (редакція запобігливо деда, що «таких в нашому kraju чи сліть понад 200.000»), щоб вони помолились про їхню потребу... Спільна молитва, що виходить із соток і тисяч і уст і сердень, має велику силу перед Богом». Що може бути наочніше такої «арифметики»? Поруч з цим відділом—другий. «Подяки за вислухані молитви». На штальт старих реклам «Я був лисий», якісь чудаки пишуть, що вони хворили, лікарі їм не допомогли, а ось коли помолились, як слід, та попросили за них помолитися інших читачів «Місіонера», то й видужали. В чатальному відділі досить уміло перемішано християнські проповіді з політичними статтями проти комуністів і сельробу, оповідання з святого письма з оповіданнями про переслідування католиків в сучасній Мексиці тощо. Зразок листування з читачем: «М. П. і П. Д. Дуже це гарно, що ти так любиш і шануєш свого о. Пароха» Й. т. д.

«Правда»—«Часопис (газета) для народу». Розраховано й приближно на того ж читача, як і «Місіонер». Вміло подається газетний матеріал, рекордний, що до примітивності й безмежності брехні про СРСР. В «підвалі» белетристичні фальшетоми: національно-романтичні історичні оповідання, підроблений переклад з пібі-то єврейського автора, що повинен довести змову всіх євреїв від євреїв до комуністів проти хліборобів і т. ін.

«Поступ»—«вісник літератури й життя». «Стойте на становищі укр. державницької ідеології і редакторії в дусі християнства»

В оточенні яких про передплату рекомендується, як видання «головно для студентів та інтелігенції». Оскільки його призначено для інтелігенції, журнал має певну політичну платформу («Місіонер» і «Правда» побоюються точно визначити своє політичне «кадро»). Ща платформа—«Україна може бути тільки християнська, монархічна, і лицарська». Головний філософ—гетьманець—«хлібороб», Вячеслав Липинський. Журнал проводить «боротьбу за душу інтелігенції». В статті під такою назвою перелічує неблагонадійні органи та авторів. В художній частині виявляє формально-мистецький консерватизм і звірячу именість не тільки до більшовизму, але й до поборників УНР: яких кваліфікує «Хамом» з великої літери. Редактор журналу

Пролетарі всіх країн, страйк!».

той же Маріян Марисюк, що і «Місіонер», але підписує він «Поступ» скромно: «М. Марисюк»—прихованій свій священицький сан.

«Нова Зоря»—«Часопис для поширення Української Християнської організації». Соціальне призначення—за рекомендацією «Правди»—«для більше образованих людей»—отже, для такого самого читача, як і «Поступ». Виразна політична і культурна лінія—автономія Галичини під Польщею, латинізм у церкві, асимиляція в побуті. Велика кількість статей, що дискутують з «Новою» на тему «Рим», і «Візантія». Пишуть ці статті здебільшого одинки-миряні: др. Назарук, Томашевський. Це зневіднє іхню позицію, і не даром о. Костельник, спираючись на середняка-священика, задикувавши пропонує перевести плебісцит в цій спріві. Багато статей привносячи мистецтву (звичайно, не новому укр. мистецтву, а Баху, Ієсуну, Шекспіру тощо). Однією брехні про Радянський Союз так само, як і в «Поступі» знатно менше ніж в «Надходів виданнях» «Місіонері» та «Правді».

«Наш Приятель»—«Часопис для молоді і шкільних дітей». Орган християнських організацій укр. школлярної молоді. Видав Маріяна Т-во Молодці у Львові. Тираж—до 10.000 прим.

В журналі—ріжева водиця солодких промов до «дорогих дітічок», п'єсі, де головні дієві особи—ангели, віршники про хреста й божу матір, ребуси й паради, патріотичні оповідання про геройню-дівчинку, або героя-хлопця в дусі кол. рос. письменниці Чарської. Словом—типове знаряддя для калічення людини змалку.

Можна констатувати, що католицтво має значні досягнення в будуванні своєї преси в Зах. Україні Його преса, як видно з паведених характеристик декількох органів, побудувана не анархічно, а зтворює певну систему, що охоплює читачів різного віку, професії і підготовки.

Організація міжнародних об'єднань католицької преси примусила заворушитися й наших католиків, що заснували у Львові «Комітет української католицької преси». В січні 28 року переведено павільйон «місяць католицької книги»—під такими гаслами:

1) Кожний свідомий католик-інтелігент мусить стати в цьому місяці солідним передплатником «Нової Зорі» і «Поступу».

2) Кожний свідомий католик-селянин мусить стати в цьому місяці солідним передплатником «Правди» та «Місіонера».

3) Кожний свідомий католик у цьому місяці купить у католицьким видавництвам якусь добрі католицькі книжки. («Вибор добрих, не пристрастних вірів й моралі, книжок подав квартальнік «Добра книжка», який розсилається на бажання даром»).

Шопівський агітарон чудово розуміє, що однією агітацією багато не зробини. Коли найкраща перлина з католицьких журналів «Поступ» має лише... 300 передплатників, то це саме по собі свідчить, про якусь кризу, катол. преси.

... «Редакції «Нової Зорі», «Нашого приятеля», «Правди» і «Поступу» одержують десь листи з жалобами й наріканнями, що спосіб редактування—мовляв—невідповідний, прямо лихий. Отже почуете закид, що мовляв наші католицькі часописи не цікаві, що «Нова Зоря» дуже клерикальна та подає певні огляди, що «Правда» демагогічна і задиркувата, а «Поступ» зарадто мілітаристичний (sic!) «признаються ватажки укр. кат. преси в брошурі «Наші пресові запальні», о. Василя Мельника й Івана Гладиловича. Не сповідаючись на редакції журналів, вони прошонують звернутися до «широкого співробітництва», організувати «Христорів» (Християнських кореспондентів),

при зежисерах і таким чином ізваліфікувати. Але звідки будуть братися ті кандидати і до яких режисерів, прім хіба Довженка, їх надіслати на виучку — мишається шеводомим... Врешті мається на увазі запрошення спеців — 2—3 з Радії та 2—3 з-за кордону...

А тим часом ось-ось готова київська фабрика, потрібні нові величні культурні сили, справжні робітники (не стадю про три худівництва, а за такою конструкцією справжні робітники будуть зайві).

Словом, і в цім надто важливім питанні ВУФКУ так само блукає, не бачучи, не бажаючи бачити адінного можливого виходу: справжньої таки, а не на словах революції в апараті, виробництві, конституції, — в усіх галузях українського кінематографу.

Крім того, необхідно ще революціонізувати і власне своє відношення до цих, таких потрібних культурних сил. Культурні люди люблять, щоб з ними поводилися культурно, хоч можливо й не виконують цього. Це треба ВУФКУ знати.

Беру, наприклад, такий випадок: правління запрошує товариша на роботу, той дає згоду — бере орієнтацію на нову роботу, а потім правління «роздумує» і пішов зважася зважив дати погодження, в чому причина відмовлення. Отже, зрозуміло, що товариши з правлінням заглядають на роботу, скажімо, чоботаря, примусило б його почекати а місяць-другий, а потім вільзовися від власної пропозиції, — воно б понесло відповідальність. Тут чомусь цього ми не бачили.

Або, з приводу «сценарної кризи» і браку сценаристів, згадую такий недавній випадок: сценаристові, що надіслав уже не перший сценарій, пишуть, що сценарій всіма інстанціями ухвалено, але пропонують без пояснень ставку нижчу за всі інші. Сценарист приїздить, торгується, справа йде на вирішення правління. В правлінні питання про оцінку зовсім не обговорюється, а, з огляду на те, що худівництво не може дати гарантії, що сценарій буде використано в цім році (а такої гарантії він не може дати відносно жадного сценарія, бо залежить не від цього) — приймається рішення: від сценарія відмовитися... сценарист може собі іхати до дому...

Чи гадає ВУФКУ, що такі засоби сприятийуть притягненню культурних кадрів.

Саме місце в майбутніх планах ВУФКУ. Це кінотеатри. На постановку кінотеатрів фільмів аспіновано 25% загальних аспіновок на виробництво, що дасть можливість виго-

тевлювати цілком доставлюю кількість кіно- турфільмів.

Але роботу що ще маємо є розпочато. План поки що лишається ще плачом. І коли бачиш, як перепручується в реальності батате гарних планів, то мимоволі починаєш боїтися й за долю цього прекрасного плана.

А питання важливе. Стільки важливе, що можна цілком серйозно ставити питання: чи не варто було б зараз, коли справа з художньою продукцією стоять такі підро, перенести саме на кінотеатральний центр увагу. Це б не тільки дало безсумнівно корисний матеріал для наших екранів, але й сприяло б у великій мірі органічному втіленню в виробництво великої кількості культурних сил (для кожного такого фільму потрібен не тільки режисер, а й консультант, іноді й не один).

Відношення ВУФКУ до ролі своїх Одеської та Київської фабрик теж цілком правильне. Київ, центр української культури взагалі, мусить стати і за центр української культури кіна. Безпосереднім творцем буде Київська філія. Завітання Одеси на провідну роль в цім будівництві укр. кінокультури, не мають жодної рациї, бо Одеса лише провінційний центр, що лише разом зі скоріше в порядкові «українізації», ледве-ледве викривається павловською українською культурою.

В усім цьому не можна не погодитись. Але.. автономія дається однаково і Київу, і Одесі. Яку ж культуру буде творити автономна Одеська фабрика.

Велике досятнення є Київська фабрика, що зараз її будування закінчується. Але і тут пришущено велику помилку з самого початку: фабрику проектировано, виходячи в техніці виробництва 1925 р. і з розрахунком кінотеатрів — років на 50—100, себто не взято на увагу, що кіновиробництво розвивається й удосконалюється дуже швидким темпом. Але про це доведеться також говорити окремо.

В решті відносно серйознішого питання про налагодження постійної науково-дослідчої та художньо-експериментальної роботи, що про неї згадувалось вище і що вона також мусить стати за один з головних засобів підготовки робітників високої кваліфікації, в ВУФКУ є надії, що таку роботу вдастся розгорнути за осені. Я сумніваюсь і в цьому і мало рациї: відповідну резолюцію правління було ухвалено за моїм докладом, що про цього згадувалось вище

щога ж 19-го б. р.; був встановлений строк 3 тижні для виробки організаційного плану, але до літнього часу в цій справі ще нічого не ароблено.

В усілік разі ВУФКУ мусить і на цей захід — єдиний, що не носить характера лише знищення гальма, але є засіб активної допомоги розвитку мистецтва кіна, — звернути як найсерйознішу увагу. Розраховувати на революційні теми розвитку укр. кіно, обмежившись лише знищеннем хочби і всіх гальмів не можна. Як не розкрутити гальма вагона, а без наростя він не рушить з місця.

Шанрикіні кілька слів про організацію кіно-громадськості... Тут, власне, павільон кількох слів сказать ще можна — немає про що. «Кореліс» написав відому резолюцію про «кризу» і все. «Вуардіс» доручив мені зробити допоміжну експериментальну роботу про що сказано вище.

Він же, крім того, місяців з половиною тому запропонував на затвердження ВУФКУ свій тематичний план сценарійної роботи, але ВУФКУ й досі неспромоглося дати відповіль, бо весь час виробляє власні тематичні плани. Це, звичайно що могло сприяти підвищенню активності членів ВУАРДІСА. Оче й весь зміст взаємії між ВУФКУ і організованою кіноліфікацією кіно-громадськості.

Установка, що її ВУФКУ мусить мати і офіційно має «на громадськість» — в цім напрямкові теж лишається «установкою». А тим часом організована кіно-громадськість приєднумо до неї відношення ВУФКУ, можна бути чималим джерелом постачання необхідних іншу робітників.

Висловки з цієї довгої статті можна зформулювати торкото: доки кінотеатральна революція в Україні не набрала справці революційні і кінотеатральні форм, доля ВУФКУ не відійде рішуче метод реформістських, тактики «поступовінності» і політики «широкого демократизму», — до того часу українським кінотеатром стоятиме хронічно в критичному стані, що щеминує одного дня перетвориться на цілковитий провал, цілковите банкрутство кіна, як могутнього чинника української радянської культури.

Становище серйозне. Це сигналізую ю, а продукція українського кінематографу. Становище загрозливе: захована оманою фінансовою та виробничою порівнянням «благоденствіє» глибока кінотеатрально-мистецька криза панує в нашому кіні.

Леонід Скрипник.

— Як хороше, як хороше! — вона стиснула свої худілі тонкі руки.

— Товаришко, Ната-а-а-я!

Наталя здрібнулась.

— Рубельський, — пізнала вона голос головного інженера. Не хтілось зараз бачити нікого, а до того не подобалось оте гарне винесене обличчя.

— Ого-го-го, товаришко Ната-а-а-я! Наталя Костянтинівна! — рознісся молодий давінський голос.

— О, то вже Приходько.

Наталя глянула вниз. Близько греблі торпіло кілька постатей.

— То були Приходько, Рубельський, Лазорко і тогож робітковому.

— Шо ж це ви, Наталя Костянтинівна, тікасте від нас. Десь на горі самотньо гуляєте? Ми вас шукаємо. — Зустрів ІІ Рубельський.

— Іван Несторович, — звернулася вона до Приходько, — з'ясуйте в чому справа.

— Невеличка товариська вечірка. Наталя Костянтинівна. Хороші у нас хлопці, познайомиться, а де кого ви вже знаєте. — Пояснив Приходько.

Наталя не хотілась бути між людьми, та відмовитись було незручно. Вона вагалася.

— Підемо, люба, бо ти сьогодні якася навесела, — взяв її за руку чоловік.

— То, мабуть, винна наша пуща. Поживете, зважите й пройде все, — говорив голова робітковому, — наче вибачаючись за свою пущу. Він віріс у цю пущу і любив її.

— Ну, ходімо, — згодилася Наталя.

Вони минули греблю.

Лазорко пішов поруч з Наталею. Вони трохи відстали. На хвилину Наталя зупинилася і піянула в воду.

— Ой яка ж чорна, страшна трясовина! — скрипнула вона.

Лазорко пильно піянув на Наталю.

— А знаєш, Наталю, здається мені, що тут справжня трясовина, і смокич ця трясовина безліч державних пропшів...

— Не відставайте, не відставайте! — почувся голос Рубельського.

— Який знайомий голос у цього Рубельського, — здрігтула пілечима Наталя і прискорила кроки.

Сумна картина будівництва в вечірніх сутінках — здавалася ще сумнішою.

В стороні чорніла якася велика будівля. Невеличкий ліхтарик над дверима жмурився папіс спілим оком і здавався єдиною живою істотою в цих мертвих вечірніх сутінках.

— Наталя з зацікавленням піянула на будівлю.

— А що тут у вас? — звернулася вона до голови робітковому.

— Клуб наш. Кочете, заїдемо, та подивитеся, який ми палац збудували, — відповів голова робітковому.

— Ходімо, — пожавівала Наталя.

В клубі було тихо, бо робочий день. Пахло фарбою та свіжим сирим деревом, як бував в познаннях будівлях.

Великий довгий напівосвітлений коридор тонув у сивих сутінках і тільки в кінці його червоніла велика пляма світла. Лазорко розпитував голову робітковому про культорботу. Наталя пішла вперед туди, де червоніло світло і на тлі стіни вимальовувалася кілька темних постатей. Навколо було тихо і порожньо.

І раптом... зовсім близько пролунав постріл.

— Що це? — злякалася Наталя.

— А то наші хлопці стріляють, тут у нас в клубі тир, — пояснив голова робітковому.

Приходько вже був між хлопців.

— А ту, хлопці, хто краще віділить! — тужув він. Давайте рушницю. Один з хлопців подав йому старенку заряджальну рушницю.

Приходько націлився.

— Ех, прощарай! — махнув він рукою.

— Хе-хе-хе! Не зможе ви молоді стріляти, — зоміхнувся Рубельський.

— Даїте, лише, мені пагану товариші Лазорко. У вас здається є.

— Хіба можна тут стріляти з пагана? — жахнулась Наталя.

— У нас позаду кручка, — зашокове голова робітковому.

Лазорко витяг пагану.

— Ну, побачимо, хто краще стрілятиме чи інші терпіння ніколи не брав в руки зброй, чи...

Рубельський вважав паган і відступив крок. Наталя напружено — слідкувала за стрільцем. Вона павільон трохи виникла на наперед, ніби чекала побачити щось незвичайне.

Рубельський простіг руку, націливочись. Тоді відіпів руку відіпів від темної мигнуло, — трохи відіпів кісточку на білій позадині руці була куця, воломіяна й темна пляма, в п'ятака завбільшки — родинка.

Понирає очі Наталя впалились у ту темну, плямошку. Вона враз пригадала про руку.

Пролунав постріл, і наче підстрілена сирік-пузу Наталя.

— Що з тобою? — Кинувся до неї переляканий Лазорко.

Наталя ледве трималася на ногах. Обличчя її зблідло і тільки ріжко перерізувала скроплючі чорні пов'язки.

— Що з вами? Чого це ви? — турбувався Приходько.

— Я не звав що так налякаю Наталю Костянтинівну, — відповів піднімив брови Рубельський.

Київський музей революції

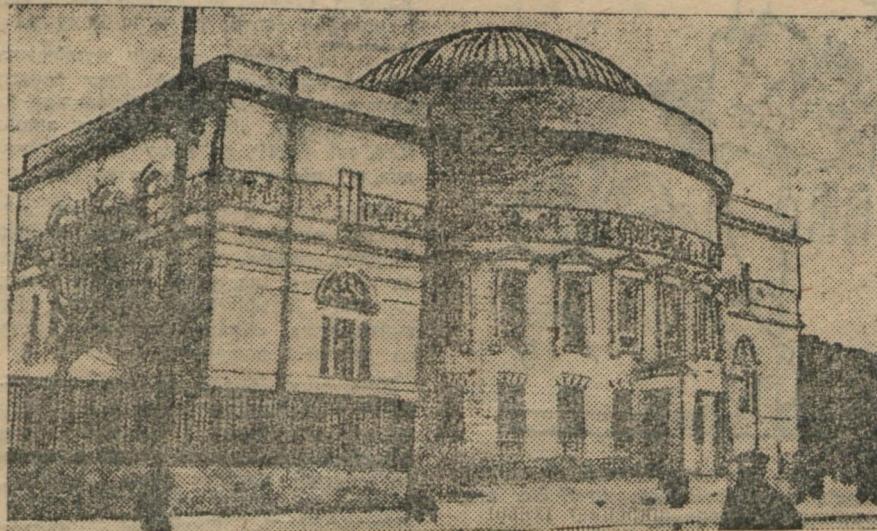
Десять років тому тут була жовто-блакитна, поміщицько-кургульська центральна рада. Тепер—музей революції. Це не звичайний музей, де експонати мертві, де огляд їх спохідний. Тут немає експонатів, а живий літопис революції, що кривава путь, путь великої Боротьби, прорвалів, жертв, перемог.

Тому таке зворушливе враження спроваджує окремі речі й документи, що в них від-

чувається подих нашої героїчної доби, тому тут такий особливий вдумливий відвідувач. Робітники, селяни, червоноармійці, молодь. Численні екскурсії. Жоден закордонний робітник не міне київського музею революції.

Ось яке враження спровадив музей на делегацію американських робітників, що пишуть:

«Музей революції—установа, про яку може лише мріяти американський робітник.

Коли ми проходили поза відділи музею, наші труди наповнювались могутнім почуванням сили.—Минуле додає віри в майбутнє.

Музей революції пощастило зібрати багато цінних матеріалів. В окремий куточок, що репрезентує події великої французької революції з досить рідкими примірниками французьких газет того часу. В відділи кріпацтва з кутком Шевченка, доби декабристів, польського повстання, робітничого руху 80-х та 90-х рр., подій 1905 року та років дальнії реакції.

Але, особливу цікавість викликають лютнева, жовтнева революції, громадянська війна.

Правда, ці відділи не багато представлено, бо сучасна нам доба ще не належить історії, що не хоче лягти в акуратні вітрини, що з труднощами піддається експонуванню. Але й те, що є, хвилює своїм глибоким іскравим амітом.

Перед нами проходять у документах, відозвах, зводках, повідомленнях, телеграмах панікавіші стали останнього революційного десятиріччя.

... «рабочих арестовывать запрещаю, а приказываю вешать и не снимать три дня»—кричить захлинаючись кров'ю, ділкінський генерал з телеграфних рядків.

«З хвилі, коли на кордоні стануть озброєні оборонці українського народу, здібні забезпечити цей край від нової навали, польський жовнір повернеться в межі Річи Посполитої—викладає у відозві до ліцензії світотичній програмі на Україні пан Пілсудський.

Усі контр-революційні угрупування обслідуються в одному почутті: що шесамозига пінависть до більшовиків.

Від іхнього «жахливого» впливу застерігають і денкінці, і петлюровці, і поляки. Польське командування в особі генерала-поручника Рідз-Сміглого обіцяє по п'ять тисяч карбованців за кожного затриманого більшовицького агітатора.

А поруч з відзовами наших клятих ворогів—пілкі—відозві ревівськради, ревкомів, зводки революційних боїв—свідоцтва нечуваної хоробрості та самовідданості.

Об'єктивне око фото-апарату зафіксувало багато незабутніх картин. Тут і соціалістичне будівництво на терені, де вчора ще точилася бой, тут і жахливі видовиська бандитських збрів—«практичне» здійснення політичних обіцянок різних контр-революційних заграй.

А які цікаві ті матеріали, що свідчать про величезну організовану роботу, що провадив у запліті таємний більшовицький штаб, який змістився в непомітному будиночку на Ново-Либецькій вулиці. Не зважаючи на нечуваний більш терор і численні жертви, звідси йшли нестримним потоком нові й нові запаси енергії, впертої волі до перемоги.

Мов скупчути всі враження отвідувачів, мов втілюти їх в конкретну форму, під час виходу з музею впадає в очі: напівпросохла карета, якою возили революціонерів на старту зі славнозвісної Лук'янівської в'язниці і скульптурна постать червоноармійця, що стоїть на варті та пильнує.

Своїм багнетом червоноармієць провів ри-су, поза межі якої не пройде вже ніколи ця карета. Життя та людей, що спородили П—революцію відклинула геть далеко. А пам'яткам цього ворожого нам життя місце тільки в музеї.

Я. Брин

V.

Сині хвилі диму від цигарок коливались в повітрі. В кімнаті було спокоє. На канапі сидів здоровий крем'язний Залісський Начміл. Він про щось жаво говорив до свого сусіда блідого хлояча з Наресуду.

Біля столу метушилась повінчана рожева жіночка, — дружина Приходько.

Ще кілька заплітських робітників, з якими Наталя познайомилась вчора, сиділи за столом.

— А ми вас чекаємо!, кинулася до Наталя, що входила разом з чоловіком, Приходькова дружина.

— Знайомтесь товариши!

За дверима, що вели в другу кімнату, почуття дитячий плач.

— Ото горенько, знов Сашко плаче,—скріпнула жінка і кинулась до дверей.

— Тов. Рубельський, будьте за господари, бо мій Стюпа не вміє,—всміхнулася вона до Рубельського і зникла за дверима.

— Прошу до столу, товариши!—топом господаря промовив Рубельський, вказуючи на стіл, на якому стояли закуски, пляшка вина і пікнічочки.

— Вам везе Рубельський,—бачте, як ще до вас довір'я,—всміхнувся Приходько. Та взагалі, сьогодні я бачу, що ми мабуть вас таки ще не зовсім оцінили, тов. Рубельський.

Приходько відрів Начміла по пілечах.—От ти, товаришок,—дущавши що ти країці стрілець в Залісі. Поміленися, пропала твоя слава. От він найкращий стрілець,—показав Приходько на Рубельського.

Рубельський скривився. Здавалось, що йому було неприємно, що йому нагадали про його постріл. Він хотів перепести балочку на друге.

— Товариши, пропоную випiti за наш Залісбуд—витолосив він.

— За Залісбуд! За Залісбуд!—пролунали голоси.

Рубельський прокашлявся.

— Так товариші, за Залісбуд. Уже півдико... В насідок нашої самовідданої роботи.. Він не скінчив.

Біла, рішуча встала з-за столу Наталя.

— Товариши!—ріжко рвучи тишу, пролунав голос.—Сьогодні ввечорі я обіцяла роска-зати про надзвичайний постріл. Перед тим, як ми будемо піти, я розкажу вам про цього.

Всі повернулися до неї.—Її обличчя, її голос мимоволі звертали на себе увагу.

В кімнаті стало тихо.

Рубельський позадоволено скривив губи.

— Ну щож, послухаємо цікаве оповідання,—сказав він, ставлячи піднятину на стіл.

Наталя наміть не глянула на п'ято. Вона стояла заплющивши очі, якби пригадуючи щось.

— Це було давно товариші, і недавно. Коли все крутилося вип鲁 революції та громадянської війни. Дійлось це в невеличкому селі, здається, звалося воно Терни.

Лазорко стурбовано глянув на Наталю, північ намагаючись перебити Й.

Але вона продовжувала. Так от, товариші, одного весняного ранку, пастух, що гнав чедру, побачив на піліху маленьку іезнайому, постать. Це була дівчинка в старенький підліткові кофточці, зпілти по городському, у великих розбитих черевиках. В руках у неї був невеличкий вузлик. Дівчинка півдико йшла в напрямку до села і півдико зникла в золотистому порос, що здіймався на піліху.

В той же день кілька цікавих обличь звались в двері волості, щоб побачити нову телефоністку. Нова телефоністка була тиха та

Наталя хотіла всміхнутись: — Нічого, нічого,—тихо прошепотіла і не мотта говорити дамі.

— Тобі треба добре відпочинти, ти стала така первозва, — говорив до неї стурбований Лазорко.

— Наталя Костянтинівна, а з пострілу тов. Рубельського можна, коли не злякатись то дивуватись, влучив майже не цілячись на віддаленні 25 метрів.

— Невже? — якось байдуже запитала Наталя.

— Справді постріл такий, що такого вже мабуть удруге не побачиш, — дивувався голова робіткому.

— Товариство! — давінко прорізав раптом голос Наталя.—Я роскажу вам сьогодні про один постріл. Тільки постріл той в протилежності сьогоднішньому був надзвичайно нездадлив.

Лазорко підійшов до Наталя.

— Наталю, тобі тяжко сьогодні, не варт.

Але всі обступили Й.

— Це цікаво!

— Невдалий постріл, — всміхнувся Рубельський.—Коли про нього роскаже Наталя Костянтинівна, то пізів'я невдалий постріл буде цікавим.

— Без комілментів,—перебив його Приходько. Я притадаю, Наталя Костянтинівна, про вашу обіцянку.

— Добре, добре,—якось чудно всміхнулась Наталя.

Коли наблизились до будинку, де мешкав Приходько, Лазорко нахилився до Наталя.

— Наталю, не підемо на цю вечірку, ти якесь чудна, сьогодні, може поздужаєш?

Наталя рішуче взяла його за руку.

Літературний Хлестаков

Юзефо-Миколаївська цукроварня, ст. Голендири

З уст Юзефівських громадян не складить розмова про випадок, що недавно мав місце на нашій цукрозарці. Приїхав сюди відомий український письменник Сосюра. Так приймав себе відрекомендувала особа, що непомітно з'явилася на обрії в червоній майці га в калошах, хоч слова була—сказатися можна. До кого він вперше звернувся так і ліпилось таємницею. Але досить того: через годину всенкій завод знав: «до нас приїхав сам Сосюра».

А ще через годину Сосюра сидів в адміністраторському кабінеті і вів приблизно таку розмову:

— Я ось відомий український поет В. Сосюра.

— Дуже присмно. Ну, так що ж?

Ти ж член партії? Гаразд. Поговоримо з тобою пізніше в ячейці.

Через кілька хвилин всім стало відомо, що він член партії,—а де-хто так павіть «на власні очі» бачив у його партійного квитка.

Всякі Сосюра проводили культработу. Перед кіно-сеансом, одного разу він робить візитку: «треба дбати за щось таке велике, так зване, щось таке майбутнє (це буквально його фразеологія, а тому)... Словом, завтра відбудуться збори драмгуртука, що на них буде стояти питання про культработу, про симо, мовиль, відвідати нас.

На зборах гуртука з'явилася всі. Та її справді не аби хто, а Вол. Сосюра береться нам дбомости. Як тут не піти.

Прийшов і «Сосюра». Всі затайли подих. Почав він говорити:

«У вас тут ні чорта не робиться, піякої культроботи немає, драмгурток не годиться і т. д. і т. і.»

Мовчики вислухали драмгуртука і того «до-клада», потім де-хто запитав:

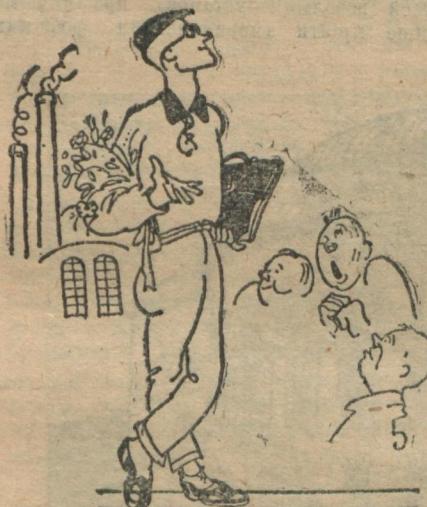
«От Ви т. Сосюра нас лаєте. Ми це приймасмо. Але скажіть, дайте пораду, як краще поставити справу. Сосюра зашківся.

«Укажіть тоб. які гарні п'єси українські вистави і нам до вистави порадите», і ін.

«Бачите», відповів він, «що торкається п'єси, то справа, бачте, потаненка. Розумієте, так звалих, письменників, що пишуть п'єси

— мало. Іх всього одинадцять. Так, що я є їхнема. А ви от давайте драмгуртукові два квитки безплатно до кіна, тоді справа піде».

Вільши нічого не міг сказати «Сосюра». Збори були розчаровані з його рецепта. На цьому він скінчив свою культорботу, бо темчасо-

во переніс свою резиденцію до с. Юзефівка. На релетіцію драмгуртука, що він і сам призначив, Сосюра не з'явився.

В с. Юзефівці він взівся за обслугування роботи Робітному місцевого призваєспу. В цей час тов. П. з цукроварії похвалився перед Юзефівським вчителем: «а у нас гостює т. Сосюра».

Знілася метушна. Наче перед ревізією РСІ, почали приводити у порядок школу, вчительки роздобули святковий одяг, безперервно затяядали у листерко, чепурилися, а одна була відряджена на кухню готовувати обід. Коли все було на місці, до т. «Сосюри» було відряджено делегацію на чолі з завідувачем школи. Делегація була мило і великолічно прийнята разом з запрошенням на «скромну вчительську трапезу». Великі суперечки викликали запитання: «чи буде «він» піти, чи

запоказана. Була сільська природа, ніби притуплювала її, вона ніколи не співала з дівчатами. Вона рівно в дев'ять з'явилася до волості і в тоги зникала,—більше вже її не було видно того дня.

Хто вона була, відома родом, ніхто не зізнав та і не цікавився цим, були якраз часи, коли увагу всю було звернено на більш цікаві та серйозні події.

Настанали білі.

Случка Наталя первово здійнувалася і тонка сморкача лягла біля тонких блідих уст.

— В Терни відібрали належальні червоним. Було організовано ревізію, де становище було дуже тяжке. Зрозуміло, що цікавиться маленькою незначною телефоністкою із відомої було охоти.

Та і не вінявши вона себе так щоб відкликати у кого небудь цікавість до себе. Але я не буду ловто розказувати про цю малопомігну цікавину дівчину. Я просто передай до історії інвалідного пострілу,—додала Наталя.

Рубельський пахнувся до Приходька і просногів—Я не знаю, що за охта Наталя Костянтинівна розповідати якусь стару історію, що немає, застосує, піакої відношення до нас і нашої вечірки.

Наталя на мене зупинила очі на Рубельському і ніби не помічали його незадоволеніт проводжувала:

— Одного дні в це саме сельце Терни несподівано заскочили білі.

Я: палеців цей загін кінноти, відіклія,—ніхто не зізнав. На станції, що була недалеко, стояли червоні частини. Здавалось, що білих не можна було чекати.

Тому насикок був цілком несподіваний. Червона заграва пожежі коливалася над селом, голосили жінки.

і, альж він письменник та ще й партієць; Справа була розвязана самим Сосюрою в позитивній бік, щоб-то він таки—добре набратися.

— Взагалі, «Сосюра» викликає здивування. Лекцією (в лапках) про «сучасних укр. прогрес. письменників»—так визнав себе дуже мало обізнаним не тільки на літературі, а просто письменником. Було по-правді, образливо за укр. літературу, неваже, думалось, один з пайкрайних її представників не може правильно речень зв'язати. Потішались тим, що «балакати» не може, але ж як писне вірші.

— Що він встиг зробити в галузі культорботи, так це вперше залишилося до місцевої лікарки. У т. Сосюра це займало дуже багато часу і звичайно зовсім не було йому на користь.

— Столо кажучи: по-був не Сосюра, а звичайний аферист і, треба бути справедливим, аферист, високої марки. Справжнє його прізвище Сосюра, він до речі, має зaintомство у ВУКові СПЛР, де йому видали якусь такий доктор що не він користувався.

Обвів круг пальці і обдував цей «пост» багато місцевих організацій, розійтав по Бердичеву, позичав гроші у того, хто йому давав (на таку будочку попались на приклад Юзефівський Робітком, Юзефівське вчителство, «Красна економія») користувався увагою і пошаною.

Крім цих «художеств», він завдає шкоди імені справжнього Сосюри. Бо справді, Сосюру багато знають і читають і, раптом, мають письменничий замість лекції вересні незрозумілі дурнини, позичав проши і ін. Через те, доводимо до відому широкого загалу, широкої громадськості і сподівасьмо, що справжній Сосюра дастя через пресу спростування.

Разом з тим, наши робітники раді були в побачити й почути справжнього Сосюру. Особливо тепер було з корисно, довести справжнє лице нашого письменника Сосюри. Коли т. Сосюра пайде можливим завітати до нас (наша адреса: ст. Голендири, Н.-В., Юзефівська цукроварня), то попереджуємо, що він захопив з собою всі свої документи, бо ми вже пильно будемо їх перевіряти.

Робир Дубовіc.
Від редакції: Справжній Сосюра на Бердичівщині не був. Разом з автором цієї заметки він обурюється з позелінки афериста і з першої змозі обіцяє завітати до Юзефівської цукроварні з усіма своїми документами.

Кількох товаришів з розкому захопили в хаті, де вони збиралися на нараду. Їх потягли до болоти.

У болоті за столом сидів полковник і ще кілька офіцерів.

— Наталя...—Лазорко торкнувся Наталиної руки, що тримячи лежала на столі.

Наталя ніби не чула.

— Так, за столом сидів полковник і ще два офіцери, а в стороні біля вікна падівчано біла телефоністка.

Вони заарештовували.

Лазорко встав і нервово заходив по кімнаті. Наталя продовжувала.

— Іх було троє. Одного з них високого русявого чоловіка салдат підштовхнув до столу.

Полковник винес в п'яного своєм гостям поглядом.

— Комуніс...ст...—протягав він і на обличчі попозвали червоні плями.

Полковник пильно дивився у фіці заарештованому.

Телефоністка сиділа не обертаючи голови і дивилася в вікно.

— Рострі... Полковник не скіпчив. Різко розрізочнивши лицю задавонив телефон.

Полковник склонив руку.

— Шо, відіклія?

Очевидчиків його щось залишило.

Обличчя йому первово передньоронулося. Він кинув трубку і знову звернувся до заарештованого.

Але телефон дзвонив, дзвонив уперто.

Очі всіх були звернено на цей невеличкий чорний апарат, що дрожав, від різкого дзвону, вимагаючи відповіді.

Телефоністка, як і раніше, не обертаючи голови, дивилася у вікно.

— Візьміть руку!—скривнув дзін полковник.

— ...Той раз він стріляли гірі, ніж съогоді. Тільки око зімусували...

Рубельський хотів щось відповісти. Він ха-

пався за стіл—Ви помилувались... Не може бути? Жива... ні...

Він механічно зробив рух кипнувшись до дверей.

Міцна рука Лазорко—лягла на його плече.

В дверях стояла висока кремезнна постать Заліського Начміла.

Через тиждень до Залісся виїхала комісія, щоб розслідувати справу Заліського будівництва та його головного керовника Костянтина Рубельського, в минулому білогвардійського полковника. В висновках комісії зазначалось, що роботи провадились недодільно і марно було витрачено величезні державні гроші.

ДНЕПРІ КНИЖКИ та журнали

Мистецтво в клубі

К. БОГУСЛАВСЬКИЙ. Музична грамота, хоровий спів та оркестрова справа в клубі. Державний науково-методологічний комітет Наркомосвіти УСРР дозволив до виходу, як посібник в клубах та сельбудах. Видавництво «Український робітник» Харків 1928 р. Тираж 3160 прим.

Зміст: Музична грамота, хорова справа оркестрова справа, струнковий гурток з народних інструментів. Духова оркестра, музична термінологія й додаток—цип на музичні інструменти.

Питання самосвіту по всіх галузях науки мистецтва в останні часи набуває серйозної ваги й значущості. Робітник, що йде в робітничий клуб мас на меті не тільки розвивати й відпочинок, але й здобути деякі знання про тих питаннях які його більш цікавлять. В процесі клубної музичної роботи, ми спостерігаємо, як окремі гуртківчане цікавляться музичним мистецтвом. Коли в перші роки Жовтневої революції пружкові тільки співали, або грали на слух, нині помічаємо великий позитивніший співати або грать по ногах, як слід, так би мовити свідомо. На допомогу таким товарищам й може бути рецензована книжка т. Богуславського. Автор у стислій формі пояснює елементи що з них складається музична будова. Але за для того, щоб вичерпувати остаточно питання визначення музичних елементів: ноти, пази, потний становок, ключі, гами, знаки альтерациі т. ін., че заважають б хотіти і в стислій формі науково-історично висвітлити й обґрунтувати. Таке обґрунтовання зробило б підручник ще ціннішим.

Крім цього автор чомусь не вміє відповісти розділів (таблиць) діззних мінорних гам, бемольних мінорних гам, розвязання інтервалів та їх обертання. Розподілення інтервалів слід було зробити в такий спосіб: прими, кварти, квінти, октави, терці, секунди, та септимі, додавши до цього більше нотних (пісених) прикладів, що їх можна використати для сольфеджію. В розділі—хорова справа—ми не побожуємо з автором, що «мутація» у дівчат буває від 13 до 15 років. Такої «мутації», як у хлопців, так і у дівчат ніколи не буває, і коли у хлопців ця «мутація» дуже буває зазвичайною, то у дівчат зона проходить майже непомітно. Коли хлопцям в період «мутації» сабороняється звоею співати, то дівчата без пінкої пікоди для свого голосу можуть співати, але, як і завжди, по згомлюючій і ненадризаючій своїм голосом. (Це пораду можна дати всім співакам). Що торкається твердження про розучування пісні, жемчуну партію не окремо, а разом,—це питання науково-методично не розвязано; у зважку раз, розучування пісні окремо по частинами. Не дивлячись на те, в підручнику є багато цінних вказівок і методичних порад, що можуть бути корисними кожному маючи освіченому гуртківцеві, як і керовникові музично-хорового гуртка.

Використати підручника в клубній роботі, це значить у деякій мірі посунути ліквідацію музичної неписьменності серед робітництва. На жаль ціна книжки в 75 коп. для масового клубного споживача—робітника дорога.

Олександр Перунов.

ПУТЕВОДИТЕЛЬ ПО ДНЕПРУ І ЄГО ПРИТОКАМ.

Примінительно к указаниям госпороходства составил Павел Балицкий. Издание Днепровского госпороходства. Киев, 1928 г. Стр. 245, цена 1 руб., тир. 10.000.

За останній час екскурсії трудящих в різний місяць відбувають досить півтора розмірів. Екскурсії, опріч відпочинку, є один із найкращих видів самоосвіти трудящих та один із найліпших засобів ознайомитися з свою країною, що її, до речі, ми так мало знаємо.

Такий потяг серед трудящих мас до ознайомлення з багатствами та красотами України взято під увагу і контролю наших провідних політосвітніх органів. Утворено екскурсійні бюро при УПО, при Окружніх організациях, організовано павільон «Пайове Екскурсійне Товариство», що беззасередньо керує та переводить екскурсії по всій Україні.

На допомогу організаціям екскурсіям видають багато плакатів, планів, екскурсійних покажчиків, провідників і порадників. На жаль, до цього часу такий провідний матеріал видається було досить низької якості. І лише одному «маршрутові» почастільно в цьому боку,—маршрутів «Дніпро та його додатки». Дніпропетровське Державне Пароплавство видало надзвичайно цінного провідника по Дніпру. Цінність цього провідника збільшується тим, що він—єдине поки-що джерело для широкого й усебічного ознайомлення з великою смугою України та Білорусі, що й прорізує Дніпро та його головні долини.

Старий Дніпро не снав до цього часу повної путівної літератури. Старі, офіційні і сухі покажчики найбільш жавливих пароплавних пlesів давно зникли з продажу. А тому дивним здається, що такий повний і дуже корисний путівник по Дніпру вийшов у світ ще лише тепер, у 1928 році. Така книжка була потрібна давно.

«Путеводитель по Дніпру и его притокам» є першою спробою дати книжку, що охоплюється б судоходні плихи Дніпра та його додаткові посноюто. Ця книжка корисна і транспортникам, і господарникам, і краєзнавцям, і надто широкому загалові трудящих.

Широке соціалістичне будівництво нашого часу ісکраво позначається на берегах Дніпра. Тут утворюється на наших очах величеська споруда нашого часу—Дніпрорістстан. «Путеводитель» дас велику послугу одвідувачам Дніпрорістстану, щоб орієнтуватися йому у тій величезній роботі, що зараз там відбувається. Робітник із заводу, використовуючи свій літній відпочинок, йдучи по Дніпру, знайомиться з майбутніми джерелами індустриалізації країни з цієї цікавої книжки. Опіріч того, він безмежно поширять свої знання про ті природні багатства країни, де протікає Дніпро.

Алже! багаті природні дарунки Дніпрова береги здавна притягали до себе увагу людей. І годі знайти іншу таку фірму, що на її берегах залишалася б така велика кількість пам'яток минулого, що були б так багато насичені ознаками культури та мистецтва.

«Путеводителя» допомагає скажурсантові—туристам орієнтуватися в цьому дивному «музеї», де пропливав він годинами, і близче підійти до ознайомлення з його невічернаними багатствами.

Опіріч вказівок на залізничні пам'ятки культури на берегах Дніпра ця книга дас вказівки екскурсантам на плавні події, що відбулися тут за часів великої революції, де часами вирішувалася долі Радянської України. (Київ, Трипілля, Херсон, Миколаїв та ін.). Мандрівник увесь час схожий подорожник мас можливість простежити історичні події, що відбувались на берегах Дніпра. починаю-

ДОКИ НЕ ЗНИЩИМ ТИРАНІВ...

(ЧЕРВОНОАРМІЙСЬКЕ),

В ногу сміліше ступаймо,
В чола цілуйтے вітри,

Арміе—

Наша Червона

Славом сонця

—Гори!

Доки не знищим тиранів,

Доки не знищим катів,

Бурею лийся над світом,

Гордій та дужий наш спів!

Люди—працюючі світу,

Волі чекають від нас,

Нумо ж походом скорішим

Звільнимо їх від образу.

Пута—ярмо Капіталу,

Дружкою ударом—в шматки!

Волю хай тчуть злотокрилу

Наші червоні штини.

Хазітесь ворог в третінні,

Грізно—гармати кус...

Газами думає—силу

Нашу Червону уб'є?!

Кроком сміліше крицевим

Дружкою походом—ураз.

Армія наша Червона

Чорних не знає пораз.

Хто там стоїть на дорозі?

Бліском у груди—багнет,

Арміє,

Кроком залязним,

Сміло!

Вперед!

Доки не знищим тиранів,

Доки не знищим катів...

Бурею лийся над світом

Гордій та дужий наш спів...

чи з найдавнішіх, навіть доistorичних, часів і кінчачкою подіями нашого часу. З цього боку скромна книжечка Павла Балицького відіграла величезну роль для культурного розвитку трудящих.

Уже один перелік головніших розділів цієї книжки говорить за велику користь її: «Дніпро, його басейн та значення», «Історія плавби по Дніпру», «Київ—експурсійна база Дніпрових туристів», (до речі, подамо найдавніші відомості дніпра екскурсії по Київу), «По БОРР» (природа, рослинність, пісочняни, населення, боротьба за національне відродження краю і т. п.), «По Десні» (вперше наявність для спеціальної літератури висвітлено особливості життя, культури та звичаїв такого барвистого краю і такого одноманітного течії Подесення), «На Заповіднику Т. Г. Шевченка» (досить новою і грутовно розповідається про історію могили Т. Шевченка та заповідника) «На Дніпрельстан» (маршрут—Камін—Дніпропетровське). (Досить повно і здадко показано Дніпрові пороги, історію Залорозької Січі, широко розповідається про Дніпрову проблему та про її блискуче розвіддання за палих часів), «До моря» (відомості про Залоріжжя, Никопіль, Кахівку, Лозянію, Нову, Херсон, Олешки, Ольвію (за найдавніших часів), Очаків, Березань і Одеський порт).

До «Путеводителя» додано щільну географічну карту у фарбах. Тут подано різні ділянки Дніпра. Показано на мапах найдобіжніші для Дніпровських туристів відомості. Опіріч цього подано 32 найхарактерніших для Дніпра фото-етюдів. Далі подано великого і досить повного довідкового розділа, де зазначені росписи водних ліній по всьому Дніпру, подано вказівки, як проїхати пароплавами, указано тарифи та рейси, показано погодженість приходу пароплавів із автобусним та замінним рухом.

Одно слово, книжка, що зараз ми її розглядаємо—дуже ціна книжка. Видано її окаймлено і чисто, в досить зручному для користування виданні. Ціна—1 карб.—трохи зависить, коли взяти до уваги ту кількість оголошень спотягти книжки і в кінці її (оголошення досить корисні і до речі в цій книзі). Дуже шкода, що книжку видало лише руською мовою. Така книжка і для екскурсантів українця дасті дуже багато і багато нового. На нашу думку її треба пегайно видати як українською мовою, тем більше, що тираж в 10.000 для такої книжки занадто великий. А. В.

Блок-нот

УКРАЇНСЬКІ ПИСЬМЕННИКИ В ПОДРОЖІ ДО МУРМАНСЬКУ. Українські письменники Семенко, Сотник і Шкурупій вирушили в подорож до Мурманського. Письменники зупинилися тепер на Онезькому озері.

ОРГАНІЗАЦІЯ МУЗИЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ НА УКРАЇНІ. Наркомос ухвалив застувати при Всенародній Бібліотеці в Києві музичний відділ, що згодом має перетворитися на окрему бібліотеку. Зважаючи на обмежений фонд пам'яток музичної культури, Наркомос УСРР звернувся до Наркомосу РСФРР з проханням по-попити першу українську музабібліотеку з фондів музичних бібліотек Москви і Ленінграду; Наркомос України просить дати для музичної бібліотеки по 1 примірникові пот, книжок і журналів — Юргенсона, Гутхайла, Гроссе, Бесселя, Кусевіцького, Віляса, а також по-революційних видань; повернути рукописи українських композиторів — Бортиянського, Березовського та інш., і старовинні поти українських рукописів. Крім різних видань Наркомос просить для музею бібліотеки старовинні музичні спротиви зокрема ті, що їх за перших років революції було вивезено з УСРР, а також старовинні портрети композиторів, іх факсиміле, програми, афіші то-що.

40 РОКІВ КУЛЬТУРНОЇ РОБОТИ.

Мереф'янський драматург 26-го серпня б. р. шануватиме 40-річчя театральної культурної роботи Павла Овсієвича Сухорукова, що 1888 р. ваклав підваліни українського театру в с. Мерефі. Ще молодим 19-тирічним юнаком тов. Сухоруков вперше побачив у Харкові виставу Кропивницького «Сватання на Гончарівці». Це так захопило юнака, що він з того часу почав мріяти про утворення гуртка аматорів і всії свої трохи витрачав на театральну літературу. Думка про салютський театр так започаткувала все його життя, що т. Сухоруков вібрал біля себе таких же юнаків і от в серпні 1888 року влаштував перший спектакль «По ревізії».

Ця вистава була початком іспuvання в Мерефі театру і початком діяльності тов. Сухорукова. Протягом 40 років Павло Овсієвич Сухоруков цілком віддавався театральній справі і майже всії свої матеріальні здобутки віддавав на театр. Дякуючи особливому організаційному талантові т. Сухорукова, виникла досить добра аматорська трупа. Під час царської влади багато працювало де-чого переселенців із поліціянтів та сільських «крючтів». Але це не відбило, не відкинуло Сухорукова від своєї роботи. Драматург жив і розвивався; проходили роки, мінівся склад трупи, а Павло Овсієвич, як вірний вартовий стояв непохитно на вартий дорожі справи.

Ховтнева революція дала можливість тов. Сухорукову показати остаточно свій режисерський і аматорський талант. Завдяки невинній роботі тов. Сухорукова Мереф'янський драматург 26-го року знаходить не тільки в Мерефі, а й далеко поза його межами.

ХАРКІВСЬКА ЗРАЗКОВА КАПЕЛА.

Цими дніми до Харкова, після місячної подорожі по Донбасу повернулася зразкова капела. Під час гастролів на Донбасі вона відвідала шахти і підприємства в Іванівці, Кадіївці, Сталіні, Буденівці, Макіївці та інш., де дала 30 концертів, обслуживши 15 рудніків. Виступи капели користувалися великим успіхом у шахтарів. Про це свідчать похвальні грамоти та подарунки, що їх одержала капела від робітників.

В репертуарі капели були народні, революційні пісні, пісні національностей і сучасні твори українських композиторів. На сьогодні капела має в своєму репертуарі понад 200 художніх речей. Капела вже почала підготовку до зимового сезону під диригуванням Михайлена. Намічено виготовувати твори Шумана, Шуберта та Моцарта, поруч українських пісень та творів українських композиторів. Зокрема капела гадає виготовувати цілій програм до сотих роковин Шуберта.

2 вересня капела діє перший після повернення з гастролів концерт в Центральному профсоюзному саду. Концерт присвячено Міжнародному Юнацькому Дню. Офіційне відкриття зимового сезону капела відбудеться 16-го вересня в Будинку Освіти. Тут капела організує громадський перегляд своєї роботи і вечір так званої «одвертої критики».

Шахи й шашки

Партія № 14. Сіцільянська.

Відіграно у північній р. на турнірі команд у Гаазі (Голландія).

Білі — Д. Маротті, Італія.

Чорні — В. Шенкав, Німеччина.

1. e2—e4	c7—c5
2. Kg1—f3	K g8—f6
3. Kb1—c3	d7—d5
4. e4 : d5	K f6 : d5
5. Cf1—b5+ 1)	C c8—d7
6. Cb5 : d7+	Φ d8 : d7
7. Kc3 : d5	Φ d7 : d5
8. 0—0	K b8—c6
9. d2—d3	g7—g6
10. Cc1—e3 2)	C f8—g7
11. e2—c3	T a8—d8
12. Fd1—c2	0—0
13. Tf1—d1	e7—e5
14. Fc2—c1	T d8—d7
15. Ce3—h3	T f8—d8
16. Ch6 : g7	Kpg8 : g7
17. Fc1—e3	f7—f6
18. Kf3—e1	Φ d5—d6
19. Ta1—c1	K c6—e7
20. g2—g3	b7—b6
21. Tc1—c2	h7—h5
22. h2—h4	Φ d6—e6
23. a2—a3	Φ e6—g4
24. Tc2—d2	K e7—f5
25. Fe3—f3	e5—e4!

— За редакцією —
І. Л. Янушпольського
1-го вересня 1928 року

26. Ff3 : g4	h5 : g4
27. Kpg1—f1	g6—g5!
28. h4 : g5	f6 : g5
29. Kpf1—e2	e4—e3! 3)
30. Td2—c2	e3 : f2
31. Kpe2:f2	T d7—f7 4)
32. Tc2—d2	T d8—e8!
33. Kf1—g2e	K f5—d4+1
34. Kp12—g1	K d4—f3+

Білі здалися 5)

- 1) Краще 5. Kf3—e5.
- 2) Слід було 10. Cc1—d2 і 11. Cd2—c3
- 3) На 30. f2 : e3 чорні відповідають 30... Kf5 g3+ 31. Kpe2—f2 Kg3—e4! + і виграють якість
- 4) З загрозою Kf5—d4+
- 5) Після потерпі якості партія білих програна

ХРОНІКА.

У Центральному шаховому гурткові (Рінокська 21 клуб Пролетстуда) почався розигран турніру 1-ї і 2-ї категорій. Беруть участь т. т. Григоренкі, Кірілов, Порт, Ордель, Тесленко, Римашкевич, Бененсон, Бланкштейн, Вайнер, Ромашкевич, Жильєв, Сербінов.

■ Міжнародний турнір у Кіссінгені закінчився перемогою Боголюбова, що виграв +8 з 11-и. Далі Капабланка +7, Ейве і Рубінштейн по +6½, Німович +6, Реті +5½, Маршаль, Тартаковер 1 Ятс по +5, Шпільман +4½, Тараш +4 і Мізес +3½.

Культурно-мистецька хроніка

Виставка графіки, акварелей і рисунків. Київська філія АХЧУ готовиться телер до великої виставки графіки, акварелей і рисунків, що відбудеться в Києві на початку вересня. У виставці взьмуть участь художники Харкова, Одеси, Москви, Чернігова і Полтави.

Твори українських письменників мовами нацмен. ЦК Нацмен при ВУЦВК погоджує справу з ДВУ та Центральним про видання творів сучасних найвидатніших українських письменників мовами нацмен, як от: польською, німецькою, єврейською і болгарською, бо саме з боку цих трудящих спостерігається великий попит на твори українських письменників. З другого боку, ЦК нацмен таде видає твори деяких нацменівських письменників українською мовою.

— Перед початком зимового сезону. В харківських театрах відбувається інтенсивна підготовка до наступного зимового сезону. Опера вже почала репетиції з хором. Незабаром в оперному театрі закінчують ремонт. Великий ремонт відбувається в Держдрамі. Тут наново переустатковується сцена, а також значно буде змінено план росподілу місць. Між іншим, в Держтеатрі «Березіль» залішиться лише 6 лож замість кількох десятив. Натомісъ будуть поприрені звичайні місця лятеру та амфітеатру.

В центральному профсоюзному саду гастро зізначних колективів вже закінчилася. Отже, тепер можливі лише гастро зізначних колективів та випадкових труп. Літній сезон сад замінить, мабуть у вересні в залежності від погоди. Між іншим тадають організаувати в саду зимовий сезон. Для цього будуть використані різні зимові фізкультурні ігри та змагання. Очевидно функціонуватиме кіно-театр у дні, коли температура буде не нижче 4—5 ступенів.

Всесоюзна нарада товариств драматургів і композиторів. Українське товариство драматургів і композиторів (УТОДІС) памітлю цього року скликати в Харкові Всесоюзний з'їзд товариств драматургів та композиторів, де обговорюватиметься справа з дальшим розгортаєм роботи щодо оборони інтересів драматургів і композиторів.

Режисер Ваффельна працюватиме в Червонозаводському театрі. З Харківським Окружним Управлінням Відовицьк склав угоду на роботу в Червонозаводському театрі колишній головний режисер Одеської Держдрами В. Василько. Він поставить у театрі

кілька п'єс. В цьому ж театрі працюватиме і прем'єра Одеської Держдрами Л. Гакебуш.

До організації харківської музкомедії. Дирекція Окружного Управління Відовицьк склала угоду з заслуженим балетмейстером Республіки А. Чиркитиним на роботу в зимовому сезоні в театрі Музкомедії. Чиркитинин керівник балету Ленінградського Академічного Малого Оперного театру і є одним з видатних засновців сучасної хореографії. Цими ж дніми до Харкова приїздить головний режисер Ленінградської опери Н. Смоліч, що даст кілька постановок в Харківській Музкомедії.

Український театр у Сибіру. У Сибірському краю вже 5-ть років працює український пересувний народний театр під орудою О. Бунчука. За ці 5-ть років театр отрідав майже всі міста Сибіру, Забайкалля і Далекого Сходу, де тільки є українська людність. Театр дає сучасні революційні п'єси — «Шпаня» і «Республіка на колесах» і деякі вистави з старого репертуару — «Ревізор», «Сава Чапій» то-що. Тепер театр працює над п'єсами — «Розлом», «Любов Ярова» і «Дочка генерал-губернатора».

35-тирічний ювілей артиста П. Юркевича. 8-го серпня в м. Старобільському українському колективі артистів ім. Старицького відзначав артиста П. Юркевича з нагоди 35-х років його артистичної діяльності. На ювілей було виставлено комедію Мамонтова «Рожеве павутиння». Артист одержав багато телеграм. Між іншим в привітання від народної артистки М. Занковецької, українських письменників, проф. Жука, Ленінградського українського Будинку ім. Петровського та інші.

Запрошення художників СРСР до конкурсу в Америці. Америка оголосила всесвітній конкурс на пам'ятник Колумбові. До участі в цьому конкурсі запрошені найвидатніших художників СРСР.

Українські археологи в Берліні. Українські археологи одержали запрошення взяти участь у святкуванні століття Берлінського археологічного інституту. На урочистому заході з нагоди цих роковин у Берліні український археолог проф. Болотенко зробить доклад про археологічні роскопини в с. Усатіві.

Українські архітектори в Узбекистані. ЦВК Узбекістану оголосив конкурс на проект будинку ЦВК. До жюрі конкурсу запрошено професорів Київського художнього інституту Альхіна і Вербицького.